

ZPRAVODAJ

DUBEN 2017

STANOVENÍ VZNIKU INVALIDITY

Veřejný ochránce práv

Stanovení vzniku invalidity – typický problém

Ze dvou set podnětů veřejné ochránkyni práv týkajících se invalidních důchodů každý desátý končí zjištěním pochybení na straně orgánu sociálního zabezpečení.

Chybné stanovení data vzniku invalidity ovlivňuje nejen výši invalidního důchodu, ale může být zásadní i pro přiznání invalidního důchodu vůbec. Naštěstí se veřejné ochránkyni práv dlouhodobě daří nedostatky v této oblasti napravit a zajistit tak lidem, na co mají právo.

Posouzení zdravotního stavu vycházející z neúplných podkladů, nedostatečné odůvodnění posudku a zejména stanoveného data vzniku invalidity, to jsou typické problémy, s nimiž se veřejná ochránkyně práv opakovaně setkává. Dokládají to i dva případy, které úspěšně ukončila v uplynulém měsíci. V obou došlo k zásahu do práva na přiměřené sociální zabezpečení při nezpůsobilosti k práci. V jednom případě stěžovateli v důsledku chyby orgánu sociálního zabezpečení vůbec nebyl vyplácen invalidní důchod, přestože na něj měl nárok, ve druhém mělo špatně stanovené datum vzniku invalidity negativní vliv na výši invalidního důchodu.

Ročně obdrží ochránkyně okolo dvou set podnětů týkajících se invalidních důchodů. Každý desátý končí zjištěním pochybení na straně orgánu sociálního zabezpečení.

Opomenutí trvajících invalidity

Na ochránkyni se obrátil muž z Královéhradeckého kraje s žádostí o pomoc v těžké sociální situaci. Před lety vážně onemocněl a nemoc i léčba měly trvalé následky. Od roku 2003 byl kvůli svému stavu uznán plně invalidním, ale protože nesplnil potřebou dobu pěti let důchodového pojištění z posledních deseti let před

vznikem invalidity, nemohl mu být invalidní důchod přiznán. Musel tak žít pouze ze sociálních dávek.

Od 1. 1. 2010 došlo ke změně zákona a rozšířily se podmínky pro přiznávání invalidního důchodu. Nově na něj mají nárok lidé, kteří jsou ke dni vzniku invalidity starší 38 let a v období 20 let před vznikem invalidity získali dobu 10 let důchodového pojištění. Stěžovatel proto o invalidní důchod znovu požádal, v únoru 2010 byla provedena lékařská prohlídka a ke dni jejího konání byl uznán invalidním ve III. stupni. Podmínku získání potřebné doby pojištění pro přiznání invalidního důchodu (v jeho případě 10 let důchodového pojištění z doby 1990 – 2010) však opět nesplnil, takže mu nebyl přiznán.

Veřejná ochránkyně práv se seznámila s podklady a konstatovala, že se ČSSZ dopustila v roce 2010 pochybení spočívajícího v neúplnosti a nepřesvědčivosti posudku o invaliditě. Posudkový lékař neuvedl, proč za datum vzniku invalidity III. stupně stanovil den konání lékařské prohlídky v roce 2010, když ze spisové dokumentace jasně vyplývá, že onemocnění stěžovatele způsobující dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav vzniklo mnohem dříve (v roce 2003). Nevypořádal se také se skutečností, že plná invalidita stěžovatele nebyla nikdy oduznána (trvala nepřetržitě od roku 2003). V roce 2010 tak invalidita nemohla nově vzniknout, ale šlo o její pokračování, pouze pod novým označením (plná invalidita se od 1. 1. 2010 změnila na invaliditu III. stupně). Pokud by byl vznik invalidity správně stanoven k roku 2003, stěžovatel by podmínky pro nárok na invalidní důchod splnil (v roce 2003 byl starší 38 let a v letech 1983 – 2003 získal 10 let důchodového pojištění). Od účinnosti zákona, tj. od 1. 1. 2010 by tak mohl invalidní důchod dostávat.

ČSSZ pochybení uznala, novým rozhodnutím potvrdila datum vzniku invalidity III. stupně v roce 2003. Následně stěžovateli přiznala a zpětně doplatila invalidní důchod od 1. 1. 2010.

Nedostatečné posouzení zdravotního stavu

Stěžovatelka z Jihomoravského kraje měla přiznaný invalidní důchod pro invaliditu III. stupně ve výši jen něco málo přes tři tisíce korun, tedy méně než je

životní minimum. Požádala proto ochránkyni o přezkoumání přiznaného důchodu. Ve svém podnětu popsala, že k prvnímu náporu psychické nemoci, která je příčinou jejího dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu, došlo v roce 2003. Několik let se snažila vše zvládnout, dokončila studium a začala pracovat. O invalidní důchod požádala až v roce 2010. Datum vzniku invalidity bylo stanoveno na srpen 2010 a k tomuto datu jí byl přiznán invalidní důchod.

Ochránkyně vyhodnotila posudek o invaliditě za neúplný a nepřesvědčivý. Nevycházel podle ní z úplně zjištěného skutkového stavu. Ochránkyně zjistila, že orgán sociálního zabezpečení neměl k dispozici dostatečnou podkladovou dokumentaci pro objektivní posouzení zdravotního stavu stěžovatelky. Ani na základě podkladů od stěžovatelky správní orgán nedošetřil relevantní dokumentaci. Podle ochránkyně si měl správní orgán od ošetřujícího lékaře vyžádat psychiatrickou dokumentaci stěžovatelky a zaměřit se na nálezy z období před rokem 2010. Z nich totiž vyplývá, že zdravotní postižení, pro něž je stěžovatelka invalidní ve III. stupni, jí bylo diagnostikováno už v roce 2007, příznaky se pak objevily ještě podstatně dříve.

Na základě šetření ochránkyně vydala ČSSZ nové rozhodnutí, kterým stěžovatelce přiznala invalidní důchod už od roku 2007 (nejprve ve II., později ve III. stupni).

Zdroj: Veřejný ochránce práv

VÝKON FUNKCE OPATROVNÍKA

Mosty 1/2017

Chtěla bych se zeptat, co obnáší výkon funkce opatrovníka, jaké má opatrovník povinnosti a zda mohu opatrovnictví odmítnout?

Problematiku opatrovnictví upravuje zejména zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (OZ).

Jde o speciální institut k ochraně práv člověka při jeho snížené schopnosti sám právně jednat. Zákoník důsledně rozlišuje mezi zákonným zastoupením a opatrovnictvím. Zákonné zastoupení vzniká ze zákona (trvá obvykle do zletilosti člověka) a opatrovnictví vzniká rozhodnutím soudu. V obou případech je na

prvním místě ochrana zájmů zastupovaného, ochrana jeho práva podpora při jejich naplňování. Zákonný zástupce ani opatrovník nejsou oprávněni jednat v záležitostech osobnostních práv týkajících se např. vzniku a zániku manželství či výkonu rodičovských práva povinností.

Dovršením 18 let se stává člověk způsobilým k právním úkonům. Může například uzavírat smlouvy, hospodařit s finančními prostředky, pronajímat majetek apod.

K omezení svéprávnosti lze přistoupit jen v zájmu člověka, jehož se to týká, po jeho zhlédnutí a s plným uznáváním jeho práva jeho osobní jedinečnosti. Přitom musí být důkladně vzaty v úvahu rozsah i stupeň neschopnosti člověka postarat se o vlastní záležitosti (§ 55/1 OZ).

Omezení svéprávnosti je podstatným zásahem do přirozených práv člověka. Dle občanského zákoníku je toto omezení pojato jako dočasné. Člověk může být omezen ve svéprávnosti nejdéle tři roky a v této době musí být zahájeno řízení o prodloužení doby omezení. Právní účinky původního rozhodnutí trvají i po dobu tohoto řízení, nejdéle však po dobu jednoho roku. Každý zásah do svéprávnosti člověka musí soud nejpozději každé tři roky přezkoumat.

Povinností soudu je spojit řízení ve věcech opatrovnických s řízením o omezení svéprávnosti. O ustanovování opatrovníka je rozhodováno současně s omezením svéprávnosti. Tímto dochází ke zvýšení ochrany práv osob, kterým je svéprávnost omezována.

V řízení o omezení i vrácení svéprávnosti rozhoduje soud rozsudkem, přičemž v tomto rozsudku musí být přesně vymezeno, v jakém rozsahu je osoba omezována ve svéprávnosti, tzn. ke kterým právním jednáním je osoba ještě oprávněna a ke kterým už ne. Zpravidla se jedná o omezení částky, se kterou může nakládat, dále se jedná o mnoho různých úkonů spojených s rodinným životem, např. schopnost uzavírat manželství.

Soud při rozhodování o omezení svéprávnosti musí vyvinout potřebné úsilí, aby zjistil názor člověka, o jehož svéprávnosti rozhoduje. Rozhodnutí o omezení svéprávnosti nezbavuje člověka práva jednat v běžných záležitostech každodenního života, např. nakupovat potraviny v obchodě nebo se přepravovat hromadnou dopravou atd.

Při výběru opatrovníka přihlédne soud k přáním opatrovance, k jeho potřebě i k podnětům osob opatrovanci blízkých, sledují-li jeho prospěch, a dbá, aby výběrem opatrovníka nezaložil nedůvěru opatrovance k opatrovníkovi (§ 62 OZ).

Opatrovnictví je vykonáváno zdarma, pouze má-li opatrovník povinnost spravovat opatrovanci jmění, lze mu přiznat odměnu, o jejíž výši rozhodne soud. Spravuje-li opatrovník, popř. zákonný zástupce jmění zastoupené osoby, pak mu podle OZ náleží pouze běžná správa jmění. Nejedná-li se o běžnou správu jmění, pak bude zapotřebí k danému úkonu souhlasu soudu. Je rovněž možné, aby měla osoba mimo svého opatrovníka také zvláštního opatrovníka pro správu jmění nebo jeho části. Soud může v průběhu řízení o omezení svéprávnosti svěřit třetí osobě provedení určitých jednotlivých právních jednání nebo správu majetku, je-li to nutné, aby se zabránilo závažné újmě (§ 58 OZ). Opatrovník vždy musí jednat v souladu s vůlí opatrovance.

Opatrovník zastupuje a dbá na zájmy opatrovance. Snaží se o co největší účast na rozhodnutích ovlivňujících jeho život. Měl by chránit jeho zájmy a prosazovat jeho přání. Respektování vůle opatrovance však musí mít také své hranice. Opatrovník nesmí respektovat jeho přání, pokud hrozí, že dojde k nějaké újmě opatrovance nebo porušení zákona.

V praxi se opatrovník stará o potřeby opatrovance související se zajištěním osobních dokladů (občanský průkaz, rodný list), pomáhá vyřizovat záležitosti týkající se bydlení, zajišťuje stravu, léky, hospodaří s finančními prostředky opatrovance, zajišťuje uplatňování nároku na sociální dávky atd. Důležité je, aby opatrovanci byl zachován co možná největší podíl na rozhodování v těchto záležitostech v míře odpovídající jeho možnostem.

Mezi opatrovníkovy povinnosti patří zejména povinnost udržovat s opatrovancem pravidelné spojení, a to vhodným způsobem a v potřebném rozsahu, projevovat o opatrovance skutečný zájem, dbát o opatrovancův zdravotní stav, dbát o naplňování opatrovancových práva chránit jeho zájmy a vysvětlovat mu povahu a následky rozhodnutí v opatrovancových záležitostech (§ 466 OZ).

Opatrovník je povinen vyhotovovat soupis jmění opatrovance a každé vyúčtování doručit opatrovanci, opatrovnické radě (pokud je ustavena) a soudu. První soupis

jmění učiní do dvou měsíců od svého jmenování. Dále pak vyhotoví vyúčtování každý rok vždy do 30. června.

Soud jmenuje opatrovníkem takovou osobu, která je k tomu způsobilá a se jmenováním souhlasí. Pokud opatrovník neplní své povinnosti nebo pokud o to sám požádá, soud ho odvolá a zároveň jmenuje opatrovanci nového opatrovníka.

V případě odvolání opatrovníka nebo jeho úmrtí, opatrovnictví nezaniká, a dokud soud nejmenuje opatrovanci nového opatrovníka, přechází opatrovnictví na veřejného opatrovníka.

☑ KAM PRACOVNÍK MŮŽE A NEMŮŽE

Sociální služby únor/2017

Kam pracovník může a nemůže aneb Práva osob z pohledu terénních služeb sociální péče

Text: Mgr. Marcela Hauke, ředitelka Pečovatelské služby Města Dvůr Králové nad Labem, předsedkyně sekce terénních služeb APSS ČR

Přání rodiny vs. práva klienta

Rodina je nezbytnou součástí života klienta a je obrovským zdrojem podpory, jsou-li vztahy zdravé. Poskytovatel se v některých situacích bez spolupráce s rodinou neobejde. Problém může nastat v případě, kdy má rodina odlišná přání od potřeb a přání klienta. Zde si občas pracovník neporadí, neví, jak má reagovat, obává se negativních reakcí rodiny a stává se, že stojí spíše na straně rodiny a naplňuje její potřeby. Jde tak vlastně proti zájmům klienta. Klient není často schopen obrany a trpně přihlíží, jak je s ním manipulováno, jak nikdo neslyší jeho přání. Přitom pracovník musí (nebo by měl) vždy prokázat, že služby jsou poskytovány v souladu s přáními a potřebami klienta.

Příklad způsobu komunikace:

Dcera pana Nováka hovoří s pracovníkem: Táta se už o domácnost nepostará. Navíc zapomíná a já tady nebydlím. Táta mi neustále volá a stále se mě ptá, kdy přijedu. Pan Novák, který je u toho, říká: Já ale nic nepotřebuji a co potřebuji, to mi

zajistí moje dcera. Dcera: Ale tati, já sem nemohu denně jezdit. Bude sem chodit pečovatelka a postará se o tebe. Pan Novák: Já sem nikoho cizího nepustím, nic nepotřebuji. Pracovník: Pane Nováku, zdá se, že dcera má obavy o to, jak si tady se vším poradíte. Z čeho myslíte, že ty obavy vycházejí? Pan Novák: Včera jsem zapomněl na doktora a dcera z toho hned dělá, že mám sklerózu. Nic nepotřebuji, nikoho tady nechci, všechno si zvládnou sám. V tomto případě je vhodné se domluvit s dcerou na posečkání v uzavření smlouvy o poskytování sociální služby a je-li k tomu důvod, je dobré se domluvit i na dalším průběhu. Např. se domluví všichni aktéři, že se sejdou za týden/měsíc, aby vyhodnotili dosavadní průběh. Důležité je, aby klient neměl pocit, že je tlačeny do něčeho, co nechce, nebo že je z procesu rozhodování o jeho životě vyřazený.

I v případě, kdy již klient není orientován, by měl pracovník ctit zásady popisované výše. V tomto případě se jedná zejména o ty situace, kdy pracovník hovoří s rodinným příslušníkem v přítomnosti klienta. Neměl by o něm mluvit, jako by tam nebyl, ale pokud možno se během hovoru obracet i na klienta: Pane Nováku, paní pečovatelka za vámi každý den přijde, aby se podívala, že jste v pořádku. Pan Novák kýve hlavou a usmívá se. Z této neverbální komunikace je patrné, že mu minimálně přítomnost pracovníka nevadí, byť nemusí být zřejmé, zda otázce rozuměl.

Problém nastane v situaci, kdy rodina začne rozhodovat o klientovi proti jeho přáním a potřebám a pracovník stojí na straně rodiny: Klient, místně a časově dezorientovaný, 83 let, žije v rodinném domě spolu s dcerou a její rodinou. Denně dochází pracovník. Klient je velmi unavený, spavý, o aktivity nemá zájem. Ráno, když přijde pracovník, nechce ani z postele, s pracovníkem se vždy přetahuje. Pracovník by klienta respektoval a nechal ho ležet v posteli, ať si spí, ale dcera tlačí na pracovníka, že tatínek musí vstávat, mít denní činnosti a hlavně nesmí přes den spát, neboť v noci bývá vzhůru, chodí po domě, dcera se nemůže vyspat. Pracovník uznává, že to musí být pro dceru těžké a snaží se jí také pomoci. Klient však u stolu usíná, padá mu hlava, je nervózní a pečovat o něj je pro pracovníka velmi náročné, neboť vše neguje. Pro pracovníka je to těžká služba. Je však nepřijatelné, aby nerespektoval jasná přání a potřeby klienta a stál na straně rodiny. Noční nespavost a bloudění musí rodina řešit jiným způsobem.

Podpůrná opatření při narušení schopnosti dospělé osoby právně jednat

Občanský zákoník od 1. 1. 2014 ustanovil podpůrná opatření, která lze využít při narušené schopnosti klienta právně jednat v důsledku duševního onemocnění. Dřívější úprava znala pouze omezení nebo zbavení způsobilosti k právním úkonům (dnešní svéprávnosti), což je však nejtěžší zásah do práv člověka. Přitom mnohdy stačí mírnější opatření, která umožní osobě svá práva i nadále uplatňovat. K omezení svéprávnosti se dnes přistupuje v případě, kdy nelze využít mírnější opatření.

Podpůrná opatření:

1. předběžné prohlášení;
2. nápomoc při rozhodování;
3. zastoupení členem domácnosti;
4. omezení svéprávnosti.

Předběžné prohlášení

"V očekávání vlastní nezpůsobilosti právně jednat může člověk projevit vůli, aby byly jeho záležitosti spravovány určitým způsobem, nebo aby je spravovala určitá osoba, nebo aby se určitá osoba stala jeho opatrovníkem" (§ 38 občanského zákoníku).

- Lze tak učinit formou veřejné listiny nebo soukromé listiny.
- Z pohledu péče o osoby s demencí by toto předběžné prohlášení pomohlo v péči o klienta s demencí a velmi by ulehčilo v pátrání po jeho potřebách.
- Jako problematické se zde jeví určit účinnost tohoto předběžného prohlášení - kdy nastane ta skutečnost, že člověk již není schopen právně samostatně jednat. O tomto musí nakonec rozhodnout soud, který prověří osobu opatrovníka.

Pro zdravotní úkony podobným způsobem funguje institut *dříve vysloveného přání* (§ 36 zákona o zdravotních službách - z. č. 372/2011 Sb.), které bylo podrobně zpracováno v dřívějších vydáních časopisu Sociální služby (únor, 2016).

Nápomoc při rozhodování

- Osoba, která potřebuje nápomoc při rozhodování, si s podpůrcem může ujednat poskytování podpory.
- Podpůrců může být více (§ 45 občanského zákoníku).
- O nápomoci je sepsána smlouva - podpůrce se zavazuje podporovanému, že bude s jeho souhlasem přítomen při jeho právních jednáních, že mu zajistí potřebné údaje a sdělení a že mu bude nápomocen radami.
- Podpůrce má právo namítnout neplatnost právního jednání podporovaného.
- Smlouvu o nápomoci schvaluje soud (§ 46 občanského zákoníku).
- Podpůrce jedná spolu s klientem, nikoliv za klienta. Poskytuje mu rady, vysvětluje, ale nemá oprávnění za klienta rozhodovat.

Mnozí právníci se přiklánějí k tomu, že tuto smlouvu mohou uzavírat i poskytovatelé sociálních služeb se svými klienty. Poskytovatel poté určí pracovníka nebo pracovníky, kteří budou nápomoc při rozhodování zajišťovat. Je však třeba si odpovědět na některé otázky:

- Nejedná se o podobný střet zájmů jako u opatrovnictví, kdy poskytovatel nesmí svému klientovi dělat opatrovníka?
- Kdy bude pracovník zajišťovat nápomoc při rozhodování - ve své pracovní době? Co na to zákoník práce? Bude to povinnost v pracovní náplni? Nebo součást základního sociálního poradenství?

Poskytovatel svému klientovi poskytuje podporu při rozhodování v průběhu poskytování sociální služby v rámci základního sociálního poradenství a zprostředkování dalších služeb a pomoci, aniž by smlouvu o nápomoci potřeboval. Podpora při rozhodování je nedílnou součástí sociální práce. A tak je otázka, zda takovou smlouvu poskytovatel vůbec potřebuje.

Zastoupení členem domácnosti

- Brání-li duševní porucha zletilému, který nemá jiného zástupce, samostatně právně jednat, může ho zastupovat jeho potomek, předek,

sourozenec, manžel nebo partner nebo osoba, která se zastoupeným žila před vznikem zastoupení ve společné domácnosti alespoň tři roky.

- Zastoupený musí se zastupováním souhlasit. Jinak zastoupení nevznikne; k odmítnutí postačí schopnost projevit přání (§ 49 občanského zákoníku). To znamená, že zastoupený musí alespoň částečně chápat a rozumět tomu, co se s ním děje. Jinak se přistupuje k opatrovnictví.
- Zastoupení schvaluje soud.
- Zastoupení se vztahuje na obvyklé záležitosti, jak to odpovídá životním poměrům zastoupeného. Zástupce však není oprávněn udělit souhlas k zásahu do duševní nebo tělesné integrity člověka s trvalými následky.
- Zástupce může nakládat s příjmy zastoupeného v rozsahu potřebném pro obstarání obvyklých záležitostí, jak to odpovídá životním poměrům zastoupeného; s peněžními prostředky na účtu zastoupeného však může nakládat jen v rozsahu nepřesahujícím měsíčně výši životního minima jednotlivce podle jiného právního předpisu (§ 52 občanského zákoníku).

Zástupce tedy může podepisovat i smlouvu o poskytování sociální služby. Pokud se však úhrady platí převodem z účtu, musí si poskytovatel dát pozor na výši úhrady, aby nepřekročila životní minimum. Rizikem je zde také to, že stačí pouhé odmítnutí zastoupeného a zastoupení zanikne. Poté bude muset stejně poskytovatel řešit jiný způsob podepisování smluv.

Teprve praxe ukáže efektivitu a smysl využívání výše popsaných podpůrných opatření. Zkušenosti poskytovatelů s těmito formami podpory jsou dosud sporadické.

Omezení svéprávnosti

Omezení svéprávnosti je největší zásah do práv klienta. Soudy k němu přistupují pouze v přesně definovaných situacích:

- Ve skutečném zájmu člověka (soud neřeší potřeby a zájmy například rodinných pečujících, ale pouze klienta samotného, u kterého se žádá o omezení svéprávnosti).

- V nezbytném rozsahu - soud vymezí rozsah, v jakém způsobilost člověka samostatně právně jednat omezil.
- Pouze tehdy, pokud by člověku hrozila závažná (a reálná) újma - nikoliv újma, které se druhá osoba obává, ale nemusí k ní vůbec dojít.
- Předchozí podpůrná opatření jsou nedostačující nebo je nelze využít.
- Soud omezí člověka ve svéprávnosti na nezbytně nutnou dobu, nejdéle však na tři roky (poté se musí provést přezkum a nové posouzení).
- Soud musí osobu, kterou má omezit, shlédnout nebo vyvinout jiné úsilí, aby zjistil vůli osoby.

Rozhodnutí o omezení svéprávnosti nezabavuje člověka práva samostatně právně jednat v běžných záležitostech každodenního života, ani ho nezabavuje jeho základních práva svobod. Opatrovník může do vztahů vstupovat jenom v míře, kterou mu soud přidělil.

Opatrovnictví bez omezení svéprávnosti

Ne vždy je nutné při jmenování opatrovníka omezovat osobu ve svéprávnosti. Dle § 469 občanského zákoníku může soud jmenovat opatrovníka i bez omezení svéprávnosti. V případě, kdy *člověk, jemuž působí zdravotní stav při správě jeho jmění nebo **při hájení jeho práv obtíže**, jmenuje soud **na jeho návrh** opatrovníka a ve shodě s takovým návrhem určí opatrovníkovi rozsah působnosti. Na návrh opatrovance soud opatrovníka odvolá.*

Opatrovník jedná zpravidla společně s opatrovancem; jedná-li opatrovník samostatně, jedná v souladu s vůlí opatrovance. Nelze-li vůli opatrovance zjistit, rozhodne na návrh opatrovníka soud.

Opatrovníka bez omezení svéprávnosti může soud jmenovat i v případě, kdy osoba není schopna sama podat návrh dle § 469, a to například v případě vysoké míry podpory, kdy jí špatný zdravotní stav znemožňuje hájit svá práva (dle § 465). Osoba sama sice nic nevyřeší, nevyjedná, ale také nehrozí riziko, že by došlo jejím jednáním k neoprávněným činům, které by ji nebo druhou stranu výrazně poškodily. Jedná se o situace, kdy je například tato osoba upoutána na lůžko v domácím prostředí, péči zajišťuje rodina a poskytovatel sociálních služeb a osoba

má tudíž satureovány své potřeby. Není schopna činit téměř žádné nebo žádné právní úkony.

Standard č. 2

Standard kvality sociálních služeb číslo 2 stanovuje kritéria pro naplňování práv klientů a pro stanovení střetů zájmů (jedním z kritérií jsou také vnitřní pravidla pro přijímání darů, ty zde nebudou řešeny). Naplňování příslušných kritérií patří k ostře sledovaným v rámci inspekcí poskytování sociálních služeb. Proto k tématu ochrany práv klientů jistě patří. Jak má metodický materiál vedoucí k naplnění těchto kritérií vypadat?

Musí být zejména praktický. Je to návod, jak řešit konkrétní situace. Každý metodický materiál, a tento není výjimkou, slouží k tomu, aby pracovník podle něj mohl postupovat. Měl by tedy být jednoznačný, stručný, bez zbytečných přívlastků a srozumitelný pro každého pracovníka.

Co by v něm nemělo chybět?

1. Popis práv klientů, kterých se v dané sociální službě pracovníci dotýkají. Neměl by chybět způsob naplňování těchto práv v konkrétní službě.
2. Vnitřní pravidla pro situace, ve kterých by v souvislosti s poskytováním dané sociální služby mohlo dojít k porušení základních lidských práva svobod klientů (tedy preventivní opatření).
3. Postup pro situace, kdy přes všechna o opatření k porušení základních lidských práv a svobod klientů přesto dojde (jak bude poskytovatel postupovat vůči klientovi, vůči zaměstnanci, jaké z toho vyvodí důsledky, včetně pracovněprávních).
4. Popis střetů zájmů poskytovatele sociálních služeb a klienta. Tzn. popis těch situací, ve kterých se střetávají oprávněné zájmy poskytovatele a oprávněné zájmy klienta (střety bývají často zaměňovány za porušování práv klientů nebo porušování pracovních povinností zaměstnance).
5. Vnitřní pravidla pro situace, ve kterých by v souvislosti s poskytováním sociální služby mohlo dojít ke střetům oprávněných zájmů poskytovatele a klienta (preventivní opatření, která by měla vzniku střetů zabránit).

6. Postup pro situace, kdy přes všechna opatření ke střetům zájmů dojde.

Práva pracovníků

Stále se hovoří o právech klientů, až by se mohlo zdát, že pracovníci žádná práva nemají. Pracovníci se mnohdy bojí udělat chybu, obávají se stížností, chtějí se zavděčit jak rodinám, tak svým nadřízeným, nedbajíce svých práv. Občas ani netuší, že mají stejná práva jako jejich klienti, nebo je neumějí chránit a vymáhat. Rovněž se domnívají, že si musí od klientů nechat vše líbit. Je to trochu jinak. Pracovník má stejná práva jako každý člověk. Problém bývá spíše v neznalosti a obavách z důsledků při prosazování svých práv. Většinou jsou to obavy imaginární, hypotetické. Větším problémem bývá, že svá práva pracovníci ani neznají nebo svých práv nedbají a obětují se svému zaměstnavateli nebo klientovi. S právy jsou neodmyslitelně spojené povinnosti a zodpovědnost. Pracovník má právo na bezpečný výkon svých pracovních povinností a zaměstnavatel má povinnost vytvořit pracovníkovi bezpečné prostředí. Pracovník má zase povinnost podle stanovených pravidel postupovat. Pracovník je profesionál, který zodpovídá za řádný výkon své práce a v případě problémů se samozřejmě zkoumá i jeho míra zavinění. Proto je nezbytné, aby pracovník svá práva a povinnosti znal. Má zodpovědnost vůči klientovi, zaměstnavateli, společnosti, ale i sobě. Proto je potřeba, aby se každý pracovník vzdělával nejenom v povinnostech týkajících se řádného poskytování sociální služby, ale i v právních otázkách. Pokud se pracovník neumí postarat o svá práva, těžko bude umět hájit práva svých klientů.

Závěr

Ochrana práv osob je velmi složité téma. Není možné vyčerpávajícím způsobem v daném formátu objasnit všechny situace, ve kterých může k porušování práv klientů v domácím prostředí docházet. Jistě budou čtenáře napadat další situace, které zde nebyly popsány. Ani zákony a jiná legislativní ustanovení neposkytnou odpověď na všechny otázky týkající se ochrany práv. Vždy bude záležet na posuzování konkrétních situací a hledání optimálních řešení. Ne vždy je pracovník najde. S ochranou práv budou před přemýšlivým pracovníkem vyvstávat nová a nová etická dilemata, která mu hledání východisek neusnadní.

Je však důležité vnímat klienta jako jedinečnou bytost s velmi individuálními potřebami, naučit se spolupracovat s dalšími subjekty a do vnitřních pravidel dostávat skutečné a praktické postupy na zvládání problémových situací, která usnadní pracovníkovi jeho rozhodování.

f i n a n c e ...

☑ BANKY -INVALIDNÍ DŮCHODY V PŘÍJMECH PRO ÚVĚR

P12.helpnet.cz

Handicapovaní vzkazují bankám: započtete nám příjmy z invalidního důchodu

Drtivá většina zdravotně postižených obyvatel České republiky by uvítala speciální finanční produkt pro financování nebo rekonstrukci vlastního bydlení. Základním předpokladem pro ně přitom je, že jim finanční instituce započítá jejich invalidní důchod do příjmů. Zároveň by respondenti uvítali možnost zvýhodněných úvěrů na pořízení specializovaného vybavení. Vyplývá to ze společného průzkumu ČMSS a osvětového projektu Srdcerváči.

Lidé se zdravotním postižením mají v Česku dlouhodobě problém dosáhnout na vhodný finanční produkt, díky němuž by vyřešili problémy s pořízením či rekonstrukcí bydlení. Vyplývalo to z průzkumu Českomoravské stavební spořitelny (ČMSS) a osvětového projektu Srdcerváči Nadačního fondu pro podporu zaměstnávání osob se zdravotním postižením (NFOZP) na téma „Co vám chybí ve službách finanční společnosti při řešení potřeb spojených s bydlením“.

Respondenti v průzkumu uvedli, že nejvíce potřebují, aby jim finanční instituce započítaly jejich invalidní důchod do příjmů.

„Zároveň by respondenti uvítali možnost zvýhodněných úvěrů na pořízení specializovaného vybavení, například bezbariérových přístupů, elektrických vozíků, výtahů či speciálního vybavení koupelen,“ komentoval výsledky průzkumu předseda představenstva ČMSS Vladimír Staňura.

Plné tři čtvrtiny dotázaných by uvítaly specializovaný finanční produkt, který by pomohl s rekonstrukcí bytu či jeho vybavením. Jen o málo menší zájem je o finanční poradenství, 68 % dotázaných by rozhodně uvítalo finanční poradenství, které by řešilo speciálně témata vhodná pro zdravotně postižené. U poradenství by byl zájem například o služby bankéře domů či pomoc při jednání s úřady.

„Průzkum potvrdil to, o čem v nadačním fondu s lidmi s postižením hovořím již řadu let. Tuzemské banky do příjmu nezapočítávají ani invalidní důchody, ani dohody o provedení práce či pracovní činnosti a handicapovaní tak mají velký problém na rekonstrukci či pořízení bydlení dosáhnout. Pro většinu z nich je to přitom životně důležité,“ vysvětlila ředitelka NFOZP Hana Potměšilová.

Více než polovina handicapovaných (54 %) je přesvědčena o tom, že na trhu v tuto chvíli chybí specializovaný produkt pro financování potřeb spojených s jejich bydlením. Není přitom nutné bezpodmínečně vytvářet nové produkty, ale spíše zvýšit dostupnost stávajících produktů.

„Můj typ zdravotního postižení by při hypotéce znamenal neúměrně vysoké poplatky za pojištění, v jedné bance by mi hypotéku vůbec nedali, přestože mohu pracovat a mé pracovní schopnosti nejsou díky léčbě výrazně omezeny,“ vysvětluje jeden z dotázaných.

Velkým tématem je pro osoby se zdravotním postižením především započítání příjmu z invalidního důchodu jako příjmu pro posouzení bonity žadatele. V tomto postupují finanční instituce rozdílně, některé invalidní důchod započítávají, jiné ne.

„Úplně by stačilo, aby bankovní a pojišťovací instituce kalkulovaly příjem invalidního důchodu jako trvalý, stálý a vzhledem k většině diagnóz i dlouhodobě zajištěný, příjem. Také by mohlo vyhovovat jak samotným postiženým, tak ČMSS, pokud by stát neodrazoval postižené od vlastního bydlení tím, že jim znemožňuje příjem příspěvku na bydlení, pokud bydlí ve vlastním bytě, který splácejí. Přitom nájem se jako náklad na bydlení započítává,“ uvedl další z respondentů.

„Víme, že tato otázka osoby se zdravotním postižením dlouhodobě trápí, proto patříme k těm vstřícnějším institucím a příjem z invalidního důchodu lze u nás do finanční situace klienta započítat,“ uvedl Vladimír Staňura.

Podobně jako invalidní důchod přitom osoby se zdravotním postižením vnímají i fakt, že zpravidla není možné započítat do příjmů vedlejší příjmy z různých prací na částečný úvazek při dohodě o pracovní činnosti.

Opakovaně se mezi náměty na lepší služby objevují zvýhodněné úročení i rychlejší vyřízení půjčky. V průzkumu rovněž opakovaně zazněly názor na zvýhodnění úvěrů na potřeby spojené s rekonstrukcí pro zdravotně postižené – na bezbariérové přístupy, speciální vybavení koupelen, výtahy, vozíky či nákup upraveného automobilu.

„Vnímám, že téma zvýhodněných úvěrů na financování podobných potřeb zaznívá velmi silně,“ dodal Staňura.

Zajímavé by podle dotázaných bylo i partnerství s třetími subjekty, uvítali by při pořízení úvěru slevu na vybavení či lázně od partnerských firem. Touto cestou se již ČMSS snaží jít v rámci svého věrnostního programu Získejte u Lišky. Osoby se zdravotním postižením by rády využily i služby osobního bankéře, který by za klientem přijel domů, objevují se i hlasy na tlumočení do znakové řeči při jednání s bankéřem.

„Potřebujeme někoho, kdo se orientuje v problematice. Banky mají nastavená pravidla, ze kterých ale handicapovaní ve většině případů vypadávají, nebo do nich nezapadávají. Jejich příjmy jsou hodnoceny jako příjmy osob bez zdravotního postižení,“ shrnul další z respondentů.

Hlavní překážkou rekonstrukce či pořízení nemovitosti je pro OZP nedostatek vlastních financí, tuto možnost označilo 68 % dotázaných. Pro 42 % je velkou překážkou nedostatek informací, ocenili by proto specializované služby osobního poradce. Pětina dotázaných pak označila špatný přístup k bankovním úvěrům (u této otázky mohli respondenti volit více odpovědí).

Pokud by se osoby se zdravotním postižením pouštěly do rekonstrukce vlastního bydlení, nejčastěji by vylepšily celý byt (44 %). Následovala by rekonstrukce koupelny či kuchyně a přístupu do domu či bytu. Ze specializovaných potřeb pak nejčastěji zaznívá výstavba výtahu či „schodolezu“.

Zajímavé je i rozdělení očekávané finanční náročnosti rekonstrukce. Zde se prakticky všechny možné výše úvěru pohybovaly mezi 12 a 18 % respondentů,

zájem by tak měli jak o malé částky do 100 tisíc korun, tak i o úvěry na koupi s výší přes 2 miliony korun.

„Průzkum byl pro nás prvním detailnějším náhledem do potřeb zdravotně postižených spoluobčanů. Ve spolupráci se Srdcerváči budeme hledat možnosti, jak jim cestu k financování bydlení co nejvíce ulehčit,“ uzavřel Vladimír Staňura. Tématem pro finanční instituce i developery může být například podpora sociálního bydlení.

Průzkum proběhl v únoru 2017 a zúčastnilo se jej 316 respondentů z řad zdravotně postižených osob.

Hana Potměšilová

mobilita...

PŮJČOVNA VOZŮ S RUČNÍM ŘÍZENÍM

Můžeš 4/2017

Česká asociace paraplegiků nabízí k zapůjčení tři vozy s ručním řízením

Česká asociace paraplegiků (dále CZEPA) pomáhá osobám na vozíku zůstat mobilní také v době, kdy nemají k dispozici vlastní automobil nebo potřebují větší auto pro své volnočasové aktivity.

CZEPA nabízí vozíčkářům k zapůjčení tři vozy s ručním řízením. Dva automobily Škoda Octavia Combi si mohou půjčit ti, kteří mají vlastní auto v opravě nebo ho krátkodobě nemají k dispozici z jiných důvodů, aby se i v této době mohli věnovat svým každodenním aktivitám. Třetí vozidlo - velkoprostorový Fiat Ducato - si zpravidla půjčují vozíčkáři na sportovní akce, dovolené apod,

Poplatky za půjčení jsou nastaveny tak, aby uživatele nezatížily a vozy byly pro všechny dostupné. Automobily Škoda Octavia Combi si mohou půjčit pouze členové České asociace paraplegiků (CZEPA) maximálně na dobu šesti týdnů. Vozy mají automatickou převodovku a ruční řízením s plynem a brzdou na jedné páce od firmy Bahyl. Pro zapůjčení vozu Fiat Ducato není členství v CZEPA

podmínkou. Automobil je pro devět osob. Má manuální převodovku s elektronickou spojkou a ruční řízení od firmy Bahyl. Je vybaven elektrickým systémem pro usnadnění nástupu u sedadla spolujezdce. V zadní části vozu je k dispozici vyklápěcí rampa pro snadný nástup a zádržné systémy pro ukotvení mechanického vozíku.

V případě zájmu o zapůjčení vozů kontaktujte CZEPA na telefonu 775980952 nebo e-mailem czepa@czepa.cz Více informací a aktuální ceník půjčovného naleznete na www.czepa.cz. Pokud víte předem, že budete náhradní vůz potřebovat, je dobré si půjčení rezervovat v co největším předstihu.

Více informací a aktuální ceník půjčovného naleznete na www.czepa.cz v sekci Činnost/projekty

Redakční rada:

Bc. Martina Smolíková

(224 817 438, 224 817 393)

Vydává Asociace rodičů a přátel zdravotně postižených dětí v ČR,z.s.

Karlínské nám. 12

186 03 Praha 8 – Karlín

(pro vlastní potřebu)

fax: 224 817 438 e-mail: asociace@arpzpd.cz http:// www.arpzpd.cz